

OPINIE VEREDELING

Patenten op zaden vormen gevaar

Patenten op zaden zijn een bedreiging voor vrije gewasveredeling en voedselproductie, zegt Nout van der Vaart van Oxfam Novib.

Het Europees Parlement stemde vorige week woensdag voor het voorstel van de Europese Commissie om nieuwe genetisch gemodificeerde organismen (gmo)-technieken toe

pen kunnen worden gepatenteerd, lopen boeren en veredelaars ongevraagd het risico om inbreuk te maken op patenten en hiervoor worden aangeklaagd.

Het voorstel van het Europees Parlement om die patenteerbaarheid te schrappen is weliswaar sympathiek, maar zal in de praktijk hoogstwaarschijnlijk onuitvoerbaar blijken.

Patenten op zaden hinderen de verdere ontwikkeling van voedselgewassen, stelt Nout van der Vaart.

Foto: Haijo Dodde

een patent toe aan Rijk Zwaan op sla die bij hogere temperaturen kiemt. Het bedrijf, dat overigens eerder heeft gemeld zelf ook geen

COLUMN

Blijf onze boer en tuinder koesteren

IN TAL VAN Europese landen waren de afgelopen weken demonstraties van boeren en tuinders. De grootste gemene deler voor dat protest is het ontbreken van perspectief voor agrarisch ondernemerschap en miskenning door een deel van de politiek voor de waarde van de primaire sector. Ook in ons land lieten agrariërs hun stem luidkeels horen. Ik vind dat prima, mits het binnen de kaders van de wet en waardig gebeurt.

Duidelijkheid en perspectief voor onze boeren en tuinders lijken soms ver weg, mede door traag draaiende bestuurlijke wielen. Toch zie ik lichtpuntjes: in Brussel begint het voorzichtig te schuiven. De roep om een Europese voedselstrategie wordt luider, de politieke wil om veredelmiddelen toe te staan groeit en een strategische dialoog over de toekomst van de agrarische sector is voorzichtig begonnen. Lichtpuntjes.

Het besef dat Europa een innovatieve en toekomstbestendige agrarische sector hard nodig heeft, zeker in deze onzekere tijden, willen we aanjagen: aan overlegtafels, bij ministeries, provincies en gemeentehuizen. Dat doen we met onderbouwde argumenten en oprechte emoties. Intimidatie is uit den boze. Ik heb al mooie voorbeelden gezien van waardige acties die indruk maakten bij bestuurders.

Tijdens diverse regionale bijeenkomsten deze maand spreken LTO en de drie regionale organisaties hierover met leden. Op donderdag 7 maart komt in het midden van het land een slotmanifestatie, waarbij veel Tweede Kamerleden aanwezig zijn. Tegelijkertijd hoop ik dat veel afdelingen in hun regio en gemeente ook positief actief voeren.

te staan op de Europese markt. Door niet adequaat het probleem van patenten op zaden aan te pakken, werkt Europa verdere monopolisering en machtsconcentratie in de zaadveredelingssector in de hand. Het probleem is dat deze technieken en de gewassen die ermee worden ontwikkeld, niet zijn te onderscheiden van gewone gewassen, maar – in tegenstelling tot gewone gewassen – wel patenteerbaar zijn. Patent mag worden aangevraagd op planteigenschappen die door gerichte genetische veranderingen ('technische stappen') in een plant zijn ontwikkeld, maar die net zo goed ook op een natuurlijke wijze kunnen ontstaan. Er bestaan al meer dan duizend patentclaims op planteigenschappen die met de nieuwe technieken zijn ontwikkeld. Het vrijgeven van deze technieken zal leiden tot verdere beperkingen: doordat het onderscheid tussen normale en gmo-gewassen niet meer valt te maken en er steeds meer planteneigenschap-

Het Europees Octrooibureau, dat Europese patentaanvragen beoordeelt, baseert zijn besluiten op Europese patentwetgeving, die de nieuwe technieken gewoon als technische vinding en dus patenteerbaar beschouwt. Om die wetgeving te veranderen, is instemming van alle Europese landen vereist, iets wat waarschijnlijk jaren duurt.

STRENGER HANDHAVEN

Wat veredelaars en boeren zou helpen, is als het Europees Parlement en de lidstaten het octrooibureau verzoeken om het bestaande patentverbod op gewone voedselgewassen strenger te handhaven. Het bureau heeft in de afgelopen jaren honderden patenten op gewone gewassen toegekend, doordat bedrijven in hun patentaanvraag stellen dat hun 'nieuwe' gewas met technische stappen is ontwikkeld en vaak ook met nieuwe gmo-technieken is te creëren.

Vorige week nog kende het bureau definitief

voorstander van patenten te zijn, krijgt nu het exclusieve recht op alle slasoorten die bij hogere temperaturen kiemen. Het moge duidelijk zijn: patenten op zaden zijn een hindernis voor plantenveredelaars en boeren om voedselgewassen verder te blijven ontwikkelen. Vooral voor boeren in het mondiale Zuiden is een onbeperkte en vrije toegang tot de genenpool noodzakelijk om hun gewassen te blijven verbeteren en in hun voedselbehoefte te voorzien.

Patenten zijn ook vooral een middel voor grote bedrijven om hun machtspositie en marktpositie te verstevigen. Slechts vijf bedrijven verkopen meer dan de helft van het wereldwijd verkochte zaad. Toelating van nieuwe gmo's zonder het patentenprobleem adequaat aan te pakken is onwenselijk en zal vooral voor hen gunstig uitpakken.

NOUT VAN DER VAART

Voedselexpert bij Oxfam Novib

Wij blijven ons met hart en ziel inzetten voor een vitale, innovatieve en toekomstbestendige primaire sector die zijn belangrijke werk kan blijven doen: het produceren van gezond, vers voedsel en fijn groen én het beheren van het vitale buitengebied. Die maatschappelijke waarde kan ik niet vaak genoeg benadrukken. Nederland moet zijn boeren en tuinders blijven koesteren.

visie
goed
verwoord
mee eens

WIM BENS

BESTUURSLID
LTO NEDERLAND
@WTGBENS

COLUMN

Ecologische Autoriteit maakt valse start

IN HET RAPPORT van Johan Remkes wordt geadviseerd om niet een aparte ecologische en agrarische autoriteit in te richten, maar om agrarische experts evenwichtig in de ecologische autoriteit op te nemen. Dit om vertrouwen te herstellen en om 'meerdere brillen over elkaar te leggen'. In tegenstelling tot dit advies bestaat de Ecologische Autoriteit volledig uit mensen uit het ecologennetwerk. Experts uit de agrarische sector zijn buitengesloten. Hiermee draagt de Ecologische Autoriteit niet bij aan herstel van vertrouwen, maar beschadigt het vertrouwen alleen nog maar meer.

Vergelijk dit eens met de Autoriteit Diergeneesmiddelen. Daar zitten niet alleen dierenartsen en mensen uit de veehouderij in, maar ook deskundigen uit de humane geneeskunde. Tegenover het belang van veehouderij en diergeneeskunde is er tegenbelang aanwezig vanuit de

humane geneeskunde. Belang en tegenbelang in dezelfde commissie wekt vertrouwen.

Op basis van dit vertrouwen heeft de Autoriteit Diergeneesmiddelen gezag verworven. Welk gezag zou de Autoriteit Diergeneesmiddelen hebben als daar maar één belang aanwezig was en tegenbelang was buitengesloten, zoals bij de Ecologische Autoriteit? Je kunt op je vingers natellen dat ze geen vertrouwen zou krijgen.

De adviezen van de Ecologische Autoriteit zijn van invloed op wat er in Nederland gebeurt met grond. In het gebruik van grond staan ecologen en boeren lijnrecht tegenover elkaar. Ecologen willen zoveel mogelijk grond voor natuur en zoveel mogelijk natuurfuncties op landbouwgrond. Boeren willen zoveel mogelijk grond houden voor landbouw en willen dat efficiënt kunnen gebruiken.

Een ecologische autoriteit die slechts één belang ver-

tegenwoordigt, zal nooit worden vertrouwd. Ieder advies zal worden aangevochten, wat we ook al zagen gebeuren. De Ecologische Autoriteit zal in zijn huidige opzet geen enkele autoriteit verwerven. Het zal in de praktijk niet meer zijn dan de zoveelste actie- of belangengroep waarvan iedere uitspraak onderwerp van discussie zal zijn. Omdat aan deze belangengroep wel politieke betekenis wordt toegekend, zullen boeren zich nog meer in de hoek gedrukt voelen.

Dit zal leiden tot gevoelens van machteloosheid en het gevoel oneerlijk te worden behandeld. Het kan voedingsbodeme geven voor een steeds hardere vorm van actievoeren. Willen we dit voorkomen, dan moet de minister ingrijpen en zorgen dat, overeenkomstig het advies van Remkes, tegenbelang wordt toegevoegd in de vorm van experts uit de agrarische sector.

xx 70,20 dienen we samen te werken
ik ben nu 75 jaar lid van toen LTB nu LTO

Opinie is een vrijplaats voor discussie. Alle stukken zijn op persoonlijke titel. Artikelen tellen 600 of 400 woorden, lezersreacties (lezers@trouw.nl) maximaal 150. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te weigeren, te redigeren of in te korten. Bijdragen worden ook via internet, databank of anderszins verspreid. Eventuele auteursrechten blijven berusten bij de schrijver. Inzendingen voorzien van naam, adres en telefoonnummer, ook de e-mails.

Landbouwbeleid

Dittie van Zee, een melkveehouder uit Herwijnen en aangesloten bij Caring Farmers. FOTO MAIKEL SAMUELS

Als de groene visie voor landbouw er is, gaat LTO die dan ook ondersteunen?

Bert van Ruitenbeek (Demeter),
Ruud Zanders (Caring Farmers) en
initiatiefnemers 'Groenboerenplan'

Onzekerheid vreet aan je, en onzekerheid in combinatie met je niet gewaardeerd voelen nog meer. We snappen daarom de wanhoop die veel boeren voelen. Sterker, die ervaren we zelf ook. Natuurlijk zijn er vaker hele beroepsgroepen failliet gegaan omdat tijden nou eenmaal veranderen. De producenten van filmrolletjes zullen ook wanhoop hebben gevoeld toen fotograferen in rap tempo digitaal werd. Maar toch is dit heel anders. Het gaat hier om veel meer dan het bedrijf. Het gaat om huis, verbondenheid aan de grond en of de kinderen het bedrijf nog kunnen overnemen. En het gaat om een gevoel van onrechtvaardigheid omdat beleid steeds weer iets anders vraagt van boeren.

Land- en tuinbouworganisatie LTO schreef in deze krant: de Green Deal was te snel en bovendien was het wel green maar geen deal (Opinie, 6 februari). Zij wijst ook naar de ministeries die met een langetermijnvisie moeten komen. Helemaal mee eens. Maar als die visie er eenmaal komt, zal die groen zijn. En misschien wel veel groener dan de Green Deal. Verduurzaming voor de gehele landbouw is onontkoombaar.

Gezondheid van burgers, boeren en de planeet zal voorop staan, want de kosten voor de samenleving, zoals in de zorg, rijzen de pan uit. En dat komt voor een belangrijk deel

door het huidige voedselsysteem dat té veel gericht is op productie en efficiëntie en té weinig op gezondheid en (dieren)welzijn. Er moeten harde keuzes gemaakt worden voor sommige boeren, zodat het gros van de boeren door kan met meer bestaanszekerheid. Als die visie er is, gaat de LTO die dan ondersteunen?

Groenboerenplan

Ondertussen ligt er al een groene visie en een plan dat perspectief biedt. Vier boerenorganisaties en vijf honderd maatschappelijke organisaties staan er achter. Het Groenboerenplan waarbij elke consument kan

We snappen de wanhoop die veel boeren voelen, die ervaren we zelf ook

kieszen voor duurzaam geteeld en gezond voedsel en de producerende boeren een fatsoenlijk inkomen verdienen. Om meer groenboerenland te ontwikkelen dat goed is voor klimaat, biodiversiteit en schoon water, is een gelijk speelveld nodig. De Algemene Rekenkamer stelde dat het 'Actieplan Groei van biologische productie en consumptie' van het demissionaire kabinet veruit onvoldoende is.

Om dit te keren vragen Groenboeren om tijdelijke 'voorlopersmaatregelen' die nodig zijn voor een gelijk speelveld. Zo vragen wij nul

procent BTW op biologisch voedsel zodat het betaalbaar wordt voor iedereen. En ook: erkenning bij vergunningverlening dat biologische (en andere extensieve boeren) lagere stikstofemissies hebben; dat groenblauwe diensten beloond worden. We willen onderzoeksbudgetten voor 'groene landbouw' en intensieve samenwerking met het ministerie van volksgezondheid en zorg voor een versnelde transitie naar gezond voedsel van een gezonde bodem.

Er is zeker meer nodig, want hier ligt een opgave voor de gehele maatschappij. Samen hebben we het probleem gecreëerd en samen moeten we het oplossen. Dat vraagt verdieping. Daarom stellen wij voor dat een 'Commissie Gelijk Speelveld groen/biologisch voedsel' het kabinet hierover adviseert.

Aanbevelingen liggen er al

De tien aanbevelingen van het Groenboerenplan uit juli 2022 kunnen hierbij inspireren, samen met de aanbevelingen van onze samenwerkingspartners. Mooie plannen waar wij inspiratie uit halen zijn het voorstel voor eerlijke prijzen van de Transitiecoalitie Voedsel, het plan van Caring Farmers om met koplopers een versnelling in te zetten richting een dierwaardige veehouderij en het Actieplan Biologische Landbouw van de Rijksoverheid.

Er liggen al voldoende concrete wegwijzers naar een gezonde voedselvoorziening vanuit een gezonde grondgebonden en dierwaardige landbouw. In deze visie is ruimte voor méér boeren (niet minder!) die een boterham verdienen met eerlijke prijzen. Doet u mee, LTO?